

AZI KANIKU AFA

1. GERI MINI ROBIA 'BAZO RI FEZO ECAZO MI AGIRU

RI.

1) Mivele robiari ma nga mini azi, ma edri l ani.

Robia edrizu, le i'ba mivele robiari ma nga mini azi. Robia eco mini azi nga afa ekile "boda boda" pi le 'diyi ngazu, anyapa ekile ti le, ndrile vini ezoo le 'diyi jezu, angu le kaniku jo pangisaruri sizu, tujari (afa oziza cuu-a vini dukani 'diyi ozi zu) kaniku mi eco mali 'bani omve ogara'ba tisishare ru azini bond ru ecopi orodri fepi ra 'diyi je.

- Afa ‘bani omve **share** ru ri amuti ma eseleni. Ika esele azi je amuti ma alea mi orodri isu alenia ra. Esele ‘diyi ma ajeni i oja sawa ciria. Amuti ma esele ma aje ka i edri, ifini kini mivele orodri ni nga ovu angiri aga aje mini andra jezuri ra. Te eseleni ma aje ka i omvi, orodri ni nga ovu were aga mini andra jezu ri ra. Amuti ma esele ma aje ni i oja orodri amuti nderi ni isu ri vusi.
- Afa ‘bani omve **bond** ru ri ni enga amuti ambu ‘bani inji-inji ekile amuti ambu ‘diyile vini gamete le ‘diyivu. Yi robia fe ‘ba kaniku amuti lepi mari ‘dupi angiri ‘diyini. Le agu mari ‘dupiri ma ofe robiani ri orodri azi ‘be. Ika afa ‘bani omve bond ru ri je, mi orodri isu agu kaniku amuti robia nderi ‘dupi mari ruri vu. Mi eco bond je engazu amuti gamete ni ekile Uganda Securities Exchange (USE) ru vu, ‘bani amuti ma orodri oziria.
- **Robia ‘bani ‘ba tualu orodri isuzu, ogara’ba tisi ‘bani omve Collective Investment Schemes (CISs)** ru ‘diyi azi nga gamete ma pala geri amuti Capital Markets Authority (CMA) ru ri vusi. Otuta ‘di ma alea, ‘ba robia be were ‘diyi robia oku tualu, eri di eca angiri. Mi vini isu kini ‘ba amuti ‘dile ‘diyi ma drile ru ‘diyi ‘ba e’yo ‘diyi onipi ra ‘diyi i. ‘Ba ‘diyi robia gurupu vileri si afa ekile bond le, angu le, tujari le vini ero le ‘diyi ma ti zi, yini ecozu orodri isuzu gurupu ni angiri.

CMA ma azi ‘ba ondua azini embata fezu ‘ba vini gurupu lepi ani yima robia ma eji yini orodri ‘diyi ma dri ce. Eri ‘ba ‘dile’ diyi ni azita fe geri yini ecozu o’bi yini vini ‘ba yini embata fezu ‘diyi ma azakozuri ece. Mi eco amuti CMA ruri isu:

Gorofa arozuri-a Jubilee Insurance Centre-a

Plot namba 14 Parliament Avenue-a

Sanduku namba 24565, Kampala-a

Simu: +256 414 342788/+256 312264950/1/ +256 772 589997

Fax: +256 414 342803

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza ■ ‘Ba ode ■ ‘Ba calua ■ ‘Ba tawunia ■ ‘Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi ■

2) *Mi e'do mivele otuta robia edrizuri*

Eri kilili mini mivele robia ri 'bazu azi ngazu mini. Imba robia azi ma ta dika mi ayu aziri azi azini ngazu mini ecozu orodri isuzu. Embata isu zu e'yo 'di ma dria, ila buku angiri dika inze e'yo amuti robia tamp api kaniku amuti robia tampa pi azi ngazu yini 'diyi be. Mi isu embata yivu te mi eco vini embata isu amuti ekile Capital Markets Authority le kaniku Uganda Securities Exchange-a.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ 'Ba azi ngapi gavmete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

3) *I'ba mivele robia ri azi ngazu, mini*

Mi eco mivele robia ri 'ba azi ekile au tambazu, tibi ini ezozu, dukani ozizu kaniku jo pangisa ru 'diyi sizu ra. Ika azimuke orodri fepi 'diyi e'do mivile robia si, mi nga isu kini indani aziku.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’ Ba tawunia■’ Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

4) *Mi ayu mivile robia kaniku gurupu ma robia orodri isuzu*

Mi eco robia mini ebi ‘ba kala ri ayu azi e’dozu. Kaniku, mi eco robia oku mi agiyi ‘be, emini ecozu afa azi e’dozu ani orodri isuzu beni. Gurupu ru emi eco robia oku tualu azi emini le e’do eco pi orodri eji ra ni pe zu beni. Gurupu ma alea, ‘ba lepi yi vile azi e’dopi yisi ‘diyi e’coki vini robia ai ra.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’ Ba tawunia■’ Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

5) *Kalafe eri okpo gurupu ni*

Ika robia oku were were emivele gurupu wereni ma alea, mi eco drozi orodri isu e’yo angiri ‘yezu ni ra. A’dulesi, mi eco ‘dale ovu otuta be afa azi e’dozu de afa nde feni orodri ku. Mi agiyi kaki egata fe mivele egatari madria ni, le mi oja mi egata mini ecozu azi nduni ngazu i.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■ ‘Ba tawunia■’ Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

6) *Azi ‘bani robia ‘bazu alenia ‘diyi ecoki woro drile onzi isu ra.*

Drile onzi eco afa kaniku azi ‘bani robia ‘bazu alenia ‘diyi isu sawa ciria. Ecoki avi, ‘ba eco eyi ogu kaniku ecoki yi eza ra. Drile onzi ‘dileri ka mi isu, le i’du e’yo nde embataru mi azakozu drozi. Ika mivile robia ri ‘ba ero ‘bani robia tampazu ria kaniku ika ‘ba azi imbata fepi amuti ma paria ni ra, mi o’yo yi be, ma ece mini geri mini ecozu drile onzi atrizu kaniku omgbo ni omvizu ‘diyi. Mi isu

ne kini ika mivile robia 'ba afa kaniku azi drile onzi ni i'yezu tu ri ma alea, mi orodri isu angiri aga mini robia ayuzu afa kaniku azi drile onzini ovuzu were ri ra.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ ' Ba tawunia ■ Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

7) *...Pe lu azi 'diyi*

Afa gamete ni ozi ekile bond le tualu lonyi ero robia dri ni ozi treasury bill ru 'diyi isu kini drile onzi robia ni avizuri ku. Izi amuti mini mi robia 'bazuri, ma feki mini embata dri nia.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ ' Ba tawunia ■ Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

8) *Inga mivele robia si azi mi asini le ra ni*

Afa kaniku azi robiani ecozu avizu mbele 'diyi orodri eji ambu kaki aci mukeria- te mi eco vini mivile robia ma azi avi kaniku mivile robia eco avi woro. Mi ega e'yo drinia raka: ile orodri isu angiri, ika tro mivele robia avi alenia ra ti? Kani, ile mivele robia ma avi tua ku, ika tro oridri isu alenia angiri ku ti?

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

9) *I'ba mivele au gbe woro acalaka aluri ma alea ku.*

Ifini kini, mi ayu mi dri robiaa ri azi ndundu nga zu. 'Ba 'yo kini 'bama 'ba au gbe acalaka aluri ma alea ku a'dusiku mivele acalaka ka e'de, au gbe eyi nga yi afu woro. Eri kilili mini azi mivele robia ni nga ri osazu osa osa- eri trotro amvu le. Ika osu sa kaka be amvu aluri ma alea, osu ka enga ku, kaka eco l para.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ 'Ba azi ngapi gaymeti be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

10) *E'yo robia veleri ma alea, afa pirini ni yo*

Azi mini robia 'bazu alenia ri ka ena onyiru trotro oribi le, mi rua ma ya ani ku a'disiku mi eco nga mivele robia avi woro alenia ra. Mi rua ma ya e'yo robia ejipi mbeleru ekile amuti 'ba o'bepi afa jezu yivu, ecetasi yi 'yo kini ika memba azi eyi ofi yima amuti ma alea, yi nga mini robia fe 'diyi le. Sawa azi 'diyisi, 'ba 'diyi lu mi eci dika mi eco mivele robia avi woro ra.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ 'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

11) Ika le mivele robia 'ba azi kaniku afa angirini ma alea, mi isu azakoza raka

Mivu robia ka ovu angiri, ika le 'ba azi azi ma alea, mi o'bi e'yo nze 'ba e'yo onipi drinia angiri 'diyi 'be raka. Mi eco embata isu engazu amuti Capital Markets Authority (CMA) ru ri vu a'dusiku yivu 'ba ecopi embata 'dileri fepi Uganda-a 'dia 'diyi ma ru woro ci. Dika amuti robia 'bapi 'diyi ma alea, 'ba embata fepi robia ayuta ma dria 'diyi ci. Te le i'du e'yo 'ba 'yopi yi embata fe 'diyi ni fe ri woro ku. 'Ba azi 'diyi lu 'da cuu nda, yivele embata ri econi mi azako kililiru ku.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ 'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

12) Ika azi kaniku afa azi e'do robia isuzu, le mi ega vini e'yo ozitani ma dria indi

Sawa azi 'diyisi, afa kaniku azi mini mivile robia 'bazu alenia 'diyi mi eco ozi mbele tee sawa azi 'diyi si cuu ni ovu yo kaniku eri fu ti ri eco ovu cuu 'be angiri te sawa azi 'diyisi, ika le e'do azi azi nga i, mi isu ne kini 'ba azi ecopi mivele afa azi jepini ovu yo. Mi isu nga embata kaniku mi onda e'yo afa kaniku azi mini le e'dori ma dria de nga i'bani mivele robia alenia ku.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ 'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

13) Le mi oni e'yo aje mini oferi ma dria ci

Amuti vini 'ba lonyi ekile esele amuti ma alea 'diyi ozipi mini 'diyi vini le orodri azi isu alenia indi. 'Di ma efi kini orodri mini nga isuri ma alea, yi vini nga orodri isu indi. Ka'dini, le mima oni 'ba 'diyi ma aje raka.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza ■ 'Ba ode ■ 'Ba calua ■ 'Ba tawunia ■ 'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi ■

14) Le otuta mivile ri ma ovu onyiru

Le otuta mivile ri ma ovu ekile mini le rile, le mima ne mi orodri isu alenia ngopi yari ra, le vini ma ovu afa kaniku azi mini eco 'ye ra ni i. Le mi andri mivele azi kaniku afa mini mivele robia 'bazu alenia ri cici. Eri orodri isuria mini le rile ya?

2. GERI AFA ADARI 'YEZO RI

- Robia 'baza ni esele coza fe **karobia ofu angiriewu** drusi rini aga andru ri. Mi robia 'ba a'dusiku ile robia angiri esu ewu drilea ria.
- 'Ba karakara yie'yo **onzi** ede **robia 'baria** afa orodriru 'dii azini tujara yii ecole aizo orodria ku azini ecazo onzi nyanya sawa ni agaria.
- Denga i'ba mima robia kuru,mi **otii**afa mini le esu ewu drilea engazo robia 'baza si ria. Mio'**bi** eriafa azi robia 'bazo 'dii pie.
- **Ipe**afa robia 'bazoecopi mini orodri angiri ogopi mbele ndeni rii.
- Robia andru ri angiri ndeni aga robia ewu drusi ri dri. "**mi ega aria alu mima dria ri aga aria eri oli alea ri ra**".
- **Mi ovu mile be** robia 'baria; e'yo edele mbelembele ri econi ovuzo yo kaniku eco ovuzo ajeru ru ojazo azinia.
- Ika nii mi a'du ede ya ri ku,**izi 'ba e'yo niipi angiri 'dii**.
- Vini **otita ondua si azini kililiru ku robia 'bazu 'dii ci**. Ani eri okporu mini embata azingaza onita angiri ridri esuzo azini mi ora e'yo kilili raka denga e'du egata robia 'bazo ri kuru. Mi esu embata 'ba azi ngapi onita angiri ri berivusi robia 'baza angiri risi.

3. MI 'BA E'YO NIPI ROBIA 'BAZASI ANGIRI RI I YA?

AVITA ZITA RURI – E'YO 'DII ADA YA KANIKU ENZO NI?

1. Orodri 'bani awaleri oja i sawa ni agaria ku.

Enzo – Aje/orodri 'bani awale ri sopa 'yeta amuti e'yo ni biliri azini wura lonyi dri woro risi iritro.

2. Gavumente ma kokobi ageiteza ecepi 'dii woro ria eyima drileonzi ecozo ageiteza fezo kuri angiri.

Enzo- gavumente ma kokobi ageiteza eepi 'dii emu parini risi drileonzi ecozo ageiteza fezo kuri dri kokoru azini erima orodri oja i ku.

3. Eri muke nziza oru azini ele drileonzi robia 'bazo kaniku tambazo ri amazo.

Ada – "I'ba mima mgbeyi woro oga alu ri ma alea ku!"

4. Mini afa 'bazo ri jeria le mima asi erima ozita ma ewa si vutia ri ma dria ku.

Enzo –wura afa azi robia 'bazo 'dii ovuni ozizaru mbeleru ku—kaniku ewaru ecozo aluni ozizo. Denga ife egata kani mi afa robia 'bazo ri je kuru, izi e'yo geri ewa kokoru kaniku ewaru ngazo eri ozizo sawa vele risi ri.

4. ISI MIMA OTITA ROBIA 'BAZO MISI CENI RI I

OBETA RU AMAZO CENI RI I: ANI E'YO MAVILE ROBIA 'BAZA DRIA CAPIRISI RA YA?

- 1) Robia 'baza ni azi nga ngoni ya?Iva robia 'baza kilili capi risi ecezo 'ba ndu ni raya?**
- 2) Mima asisile eyi ngoni ya? Mi ageiteza, robia esuza kaniku zota nda robia 'baza 'di alea ya? Kaniku zota azini robia esuza eyi iritro ya?**
- 3) E'yo onzi efupi robia 'baza si 'dii ngo i ya? Mi ama mi kililiru e'yo onzi edepi 'dii 'duzo ya?**
- 4) Ile robia esu robia 'baza 'di ma alea si ya? 'Di si ta ra ya?**
- 5) Mi otu mi robia 'bazo sawa ngopi ya? 'Diri robia 'baza sawa alia si ni, agavusi- kaniku ezu ni ya?**
- 6) Aje robia 'baza jezu, bizu azini ozizo ri ngo i ya? Azini mi nga musoroyi ofe robia mini esu ri madria raya?**
- 7) Robia 'baza azi mini 'bale 'bo 'dii ci ya? Robia 'baza 'di eciru kilili mima robia 'baza azi 'dii pie ngoniru ya? Eri nga ojata fee osata mima afa orodruru 'dii ni ngoniru ya?**